

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zdravotně sociální fakulta

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. Jitka DOLEŽALOVÁ**

Studijní program: Ošetrovatelství

Oponent disertační práce: **doc. PhDr. Andrea Botíková, PhD., MPH**

Školitel: prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D.

Název disertační práce: Využití hodnotících a měřících nástrojů pro hodnocení populace starší 60 let

Aktuálnost zvoleného tématu

Proces demografického starnutia, ktoré je charakterizované zvyšovaním podielu seniorov, sa stáva spoločným problémom dotýkajúcim sa predovšetkým Európy, ktorá má najstaršiu populáciu. Tento jav ovplyvňuje všetky oblasti života, nevynímajúc zdravotníctvo. Populácia strašia ako 60 rokov je jednou z najohrozenejších skupín z hľadiska zdravotnej i sociálnej stránky. Preto je nutné poskytovať vysoko kvalifikovanú a odbornú starostlivosť, ktorá bude prispievať k udržaniu alebo zvýšeniu kvality života. Jednou z možností ako to dosiahnuť, je správne a vhodné používanie hodnotiacich a meracích nástrojov. Zvolenú tému dizertačnej práce preto považujem za veľmi aktuálnu a prínosnú. Teoretické východiská práce vychádzajú z aktuálnych poznatkov týkajúcich sa starnutia a staroby, geriatrických syndrémov a hodnotenia seniora/geriatrického pacienta. Môžem konštatovať, že sú spracované v rozsiahlej rovine, precízne, majú logický sled a pôsobia o vysokej erudovanosti a odbornosti autorky v danej problematike.

Stanovené ciele a hypotézy

Autorka práce si stanovila štyri čiastkové ciele. Prvým cieľom bolo zistiť prítomnosť vybraných geriatrických syndrémov a zistiť ich dopad na kvalitu života seniorov. Ďalším cieľom bolo zmapovať postoj sestier k hodnotiacim nástrojom používaným u populácie staršej ako 60 rokov. Za štvrtý cieľ si autorka určila jazykovú validáciu nástroja Rapid Geriatric Assessment. Následne bolo stanovených osem hypotéz a štyri výskumné otázky. Výskumné ciele a hypotézy sú z metodologického hľadiska formulované správne a adekvátne, vychádzajú priamo z teoretických východísk dizertačnej práce a úzko spolu súvisia. Nadväznosť a formuláciu

výskumných otázok považujem za zmysluplné vzhľadom k obsahovému spracovaniu empirickej časti práce.

Metodika

Empirická časť dizertačnej práce bola spracovaná pomocou kvalitatívnej a kvantitatívnej výskumnej metódy. V rámci kvantitatívneho výskumného šetrenia bol použitý dotazníkový zber dát v Juhočeskom kraji, a to ako u populácie staršej ako 60 rokov (výskumný súbor A), tak u sestier poskytujúcej starostlivosť populácii staršej ako 60 rokov (výskumný súbor B). Dotazníky boli vytvorené pre oba výskumné súbory a skladali sa z neštandardizovanej a štandardizovanej časti. U seniorov bolo neštandardizované skúmanie zamerané na hodnotenie poskytovanej starostlivosti, zariadenia, vykonávania bežných aktivít a zhodnotenia psychického a fyzického stavu. Štandardizovaná časť obsahovala nástroj Rapid Geriatric Assessment (RGA) pre zmapovanie geriatrických syndrómov a WHOQOL BREF pre monitorovanie kvality života. U sestier bola neštandardizovaná časť určená pre hodnotenie súčasne používaných nástrojov, ďalej nového nástroja RGA a na zhodnotenie určených oblastí starostlivosti. Kvalitatívne výskumné šetrenie prebiehalo pomocou metódy focus group a bolo vykonávané so sestrami, ktoré poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť seniorom. Charakteristika jednotlivých výskumných vzoriek a štatistická analýza kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov zodpovedá požiadavkám kladeným na tento druh práce. Z metodologického hľadiska nepozorujem žiadne výrazné nedostatky, práve naopak oceňujem snahu autorky o kombináciu viacerých výskumných metód, zapojenie pomerne veľkej výskumnej vzorky a získanie validných a využiteľných dát.

Zpracování získaných dat, výsledky

Analýza získaných dát bola vykonaná prostredníctvom programov SASD (Štatistická analýza dát) a IBM SPSS 20 na základe prvého a druhého stupňa triedenia. Získané dáta sú prezentované v prehľadných tabuľkách a grafoch. Spracovanie a uvedené výsledky štúdie považujem za premyslené, detailne prepracované a veľmi hodnotné nie len z hľadiska teórie, ale predovšetkým pre ich možnosť uplatnenia v ošetrovateľskej praxi. Autorka uvádza komplexné zhodnotenie získaných výsledkov v rámci kapitoly „diskusia“, ktoré konfrontuje s vedeckými štúdiami doma i v zahraničí.

Závěr (včetně doporučení pro praxi)

V závere práce autorka jasne a stručne sumarizuje získané výsledky a možnosti ich uplatnenia či využitia v odbore. Záver spĺňa požadované kritériá, odporúčania pre prax vychádzajú z výsledkov práce a ich aplikáciou by bolo možné geriatrickú ošetrovateľskú starostlivosť skvalitniť.

Práca s literaturou

Autorka preukázala schopnosť efektívne a erudovane pracovať s odbornou literatúrou v celom texte predloženej dizertačnej práce. Citačná norma bola dodržaná. Zoznam použitej literatúry obsahuje dostatočné množstvo odborných zdrojov od domácich i zahraničných autorov.

Nové poznatky, ktoré byly dosaženy v dizertační práci

Dizertačná práca priniesla niekoľko podstatných bodov, na základe ktorých je potrebné ďalej pracovať na úprave hodnotenia seniorov v domácom prostredí alebo v zariadeniach poskytujúcich odbornú starostlivosť. Nevyhnutné je však stále zvyšovať aj kvalifikovanosť sestier v rámci geriatrického ošetrovateľstva, ktorá v súčasnosti nedosahuje príliš vysokú úroveň. V závere si dovoľujem konštatovať, že autorka spracovala danú problematiku využívania hodnotiacich a meracích nástrojov pre hodnotenie seniorskej populácie veľmi prehľadne a precízne, s jasne stanovenými cieľmi, ktoré sa jej podarili naplniť. Teoretické východiská a všetky zistené dáta tvoria jeden zmysluplný celok. Dizertačnú prácu možno považovať za plnohodnotné monotematické dielo svojho druhu.

Predložená doktorandská dizertačná práca je spracovaná na veľmi vysokej úrovni po stránke odbornej i metodologickej. Spĺňa všetky požadované kritériá na tento typ práce. Prácu odporúčam na obhajobu a po jej úspešnom absolvovaní navrhujem udeliť Mgr. Jitke Doležalovej vedecko – akademický titul PhD. v študijnom odbore Ošetrovateľstvo.

Připomínky

1. Vidíte nejaké rezervy (limity) Vášho výskumného šetrenia? Ak áno, bližšie popíšte a príp. navrhnete návod na ich riešenie do budúcnosti.
2. V závere práce odporúčate zvyšovať kvalifikáciu sestier v oblasti geriatrického ošetrovateľstva. Popíšte konkrétne ako/akým spôsobom by ste toho docielili v rámci:
 - a) pregraduálneho vzdelávania sestier,
 - b) celoživotného vzdelávania sestier.

V Trnave dňa 8. 9. 2021

doc. PhDr. Andrea Botíková, PhD., MPH

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. JITKA DOLEŽALOVÁ**
Doktorský studijní program: Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **prof. PhDr. Darja Jarošová, Ph.D.**
Školitel: prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D.
Název disertační práce: ***Využití hodnotících a měřících nástrojů u populace starší 60 let***

Aktuálnost zvoleného tématu

Zvolené téma výzkumu je aktuální a pro českou ošetrovatelskou komunitu potřebné a žádané. Současná ošetrovatelská praxe v ČR se pohybuje v oblasti péče o starší populaci víceméně v obecné rovině, nebývá důsledná v reflexi problematiky a problémů spojených s vyšším věkem. Ošetrovatelští odborníci využívají pro posouzení zdravotního stavu seniorů zpravidla jen několik známých základních nástrojů, které přináší spíše izolované bazální informace než komplexní zhodnocení. V praxi geriatrické ošetrovatelské péče v ČR tak absente používání standardizovaných nástrojů, které hodnotí pacienty vyššího věku komplexně ve všech důležitých oblastech.

Celkové zhodnocení práce

Formální náležitosti práce, práce s literaturou

Předkládaná disertační práce obsahuje celkem 140 stran textu, aparát a přílohy, po formální stránce splňuje požadavky na ni kladené. Teoretická a praktická část jsou zpracovány v doporučeném vyváženém poměru. Praktická část je rozsáhlejší, její součástí je precizně popsaná metodická část výzkumu. Jednotlivé oddíly (kapitoly) jsou logicky uspořádány, souvisle na sebe navazují. Text je zpracován z více než 300 domácích a zahraničních bibliografických zdrojů, často je využívána sekundární literatura. Záznam literatury a odkazy v textu (s drobnými formálními nedostatky) reflektují platné normy. Autorka prokázala dobrou úroveň práce s literárními zdroji od výběru publikovaných prací reflektující řešenou problematiku až po vhodnou implementaci dle povahy textu v teoretické i diskuzní části disertační práce.

Postup řešení, použité metody a splnění cíle

Design výzkumu reflektuje kvantitativní a kvalitativní přístupy. Ke čtyřem hlavním cílům a výzkumným otázkám (zjištění přítomnosti vybraných geriatrických syndromů, zmapování postoje sester k hodnotícím nástrojům používaných v geriatrickém ošetrovatelství, zjištění kvality života seniorů v kontextu vliv geriatrických syndromů, příprava nového hodnotícího nástroje RGA) definovala autorka osm odpovídajících výzkumných hypotéz. Precizně popsala jednotlivé fáze výzkumu včetně překladu a jazykové validace v ČR dosud nepoužívaného nástroje Rapid Geriatric Assessment. Na základě aktuálních demografických a statistických dat byly stanoveny dva reprezentativní výzkumné soubory pacientů a sester. V metodice není dostatečně popsána organizace sběru dat (např. jak byli kontaktováni respondenti – pacienti v kontextu legislativní ochrany osobních dat). Kvantitativní data byla zpracována a analyzována statistickými metodami popisné a induktivní statistiky. Data pro kvalitativní část výzkumu byla sbírána metodou ohniskových skupin u 16 sester. Všechny použité

metodické postupy byly vhodně zvoleny - jejich použití vedlo ke splnění definovaných cílů práce. Výsledky výzkumu jsou interpretovány převážně na úrovni deskripce. Analyzovány byly souvislosti mezi hodnoceními sester a pacientů a souvislosti mezi kvalitou života seniorů a vybranými geriatrickými syndromy a faktory souvisejícími s onemocněním seniorů a jejich pobytem v instituci. Výsledky byly diskutovány a konfrontovány s českými a zahraničními publikovanými studiemi ve struktuře výzkumných otázek a cílů. V práci nejsou uvedeny možné limitace studie.

Výsledky a přínos disertační práce

Výsledky disertační práce jsou přínosné zejména pro geriatrickou ošetrovatelskou praxi, management zdravotnických služeb pro seniory a také pro vzdělávání sester a dalších zdravotnických pracovníků. Hlavní přínos disertační práce pro ošetrovatelskou a zdravotnickou praxi spatřuji v překladi a ověření standardizovaného nástroje RGA v klinické praxi, který prokázal dostatečnou citlivost pro záchyt geriatrických syndromů a pro zjištění rizikových stavů seniorů v českém ošetrovatelském prostředí. Přínosné pro ošetrovatelskou praxi jsou také návrhy úprav ošetrovatelské dokumentace s důrazem na ošetrovatelské hodnocení populace vyššího věku.

Připomínky a dotazy:

Vyjádřete se k sestavování výzkumného souboru seniorů definovaných jako soubor osob starších 60 let (viz kapitola 1.1.1).

Doplňte informace k organizaci sběru dat u seniorů.

Uveďte případné limitace Vaší studie.

Závěr

Disertační práci hodnotím celkově kladně, práce splňuje základní kritéria kladené na tento typ práce. Dosažené výsledky jsou přínosné pro studovaný obor. **Doporučuji, aby byla disertační práce přijata k obhajobě** a na základě úspěšné obhajoby byl udělen Mgr. Jitce Doležalové akademický titul *Philosophiae doctor*, ve zkratce Ph.D., v oboru Ošetrovatelství.

V Ostravě 18. 9. 2021

prof. PhDr. Darja Jarošová, Ph.D.
Lékařská fakulta Ostravské univerzity